

Mikä erilaisuudessa pelottaa?

Synonyymeja erilaisuudelle: ”ero, erotus, eroavuus, poikkeavuus, omalaatuisuus”. Aika negatiivisia synonyymeja synonyymisanakirja antaa sanalle ”erilaisuus”, eikös? Millaisia tuntemuksia ja ajatuksia teille tulee sanasta erilaisuus?

Teille tulee aika paljon myös positiivisia ajatuksia sanasta erilaisuus, mikä on sinänsä ihan hyvä, sillä eihän erilaisuus ole lähtökohtaisesti hyvä tai huono asia.

Erilaisuuden pelkääminen on kuitenkin inhimillistä ja tunteelle löytyy selityksiä niin psykologian, teologian, evoluution kuin sosiologian tutkimuksesta. Erilainen on joka tapauksessa tuntematonta.

Eli kun pelkäämme erilaisuutta, pelkäämmekö oikeastaan tuntematonta? Sitä, ettemme osaa toimia oikein tietyssä tilanteessa? Ettemme osaa ennakoida? Ettei meillä ole enää ketään tai mitään, jota syyttää siitä, että asiat ovat huonosti?

Ihmiset on oikeastaan todella helppo kääntää toisiaan vastaan. Itselle tuli mieleen ensimmäiseksi Jenkeissä Jane Elliotin tekemä sosiologinen tutkimus, jossa hän jakoi luokkansa sinisilmäisiin ja niihin, joilla on ruskeat tai vihreät silmät. Ruskea- ja vihreäsilmäiset saivat kaikenlaisia palkintoja ja etuja, mutta sinisilmäiset eivät mitään ja heille sanottiin, että ”Te olette huonompia, siksi ette saa mitään!”. Hyvin nopeasti, muutamassa tunnissa harmoninen luokka, jossa kaikki tulivat toimeen keskenään, oli jakautunut kahteen leiriin, joissa todella pelättiin ja paheksuttiin toista ryhmää. Ja oi kyllä, osallistujat olivat vasta kolmannella luokalla!

Mistä tällainen sitten johtuu? Meillä ihmisillä on tapana samaistua johonkin ryhmään, perustavanlaatuisen halu ja melkein epätoivoinen tarve kuulua johonkin ryhmään. Tälle löytyy jo selitys ihan siitä, että aikoinaan, kun ihmiset elivät savanneilla metsästäjä-keräilijöinä, ihminen ei kertakaikkiaan pärjännyt yksin. Hän ei säilynyt hengissä yksinään savannilla petoeläimien, ruuankeräämisen tai muiden heimojen hyökkäysten takia. Pahin rangaistus oli, jos ihminen eristettiin muista. En usko, että täälläkään istuu tänään yhtäkään ihmistä, joka haluaisi olla aivan yksinään maailmassa? Ketään, joka pärjäisi yksin?

Juuri tämä riippuvaisuus muista oli helposti myös syy eristämiseen. Silloin erilaisuus, tuntemattomuus, voitiin liittää myös epäluottamukseen. Jos henkesi on riippuvainen toisesta, etkä voi luottaa häneen, toisin sanoen tunne toista erittäin hyvin... Helpompihan se on olla olematta tekemisissä toisen kanssa, kuin pelätä henkensä puolesta. Erilaisuutta kannattikin silloin pelätä, koska jos ihminen tapasi savannilla toisen ihmisen, hän kuului toiseen heimoon ja oli hyvin suuri riski siihen, että tämä toisen heimon ihminen saattoi vaikka tappaa, koska kilpailtiin esimerkiksi samoista saaliseläimistä tai asuintilasta. Yhteinäisyys oli ihmisten hengissä säilymisen kannalta siis välttämätöntä.

Tässä kohtaa on hyvä miettiä nykyelämän leirejä ja miten meitä ehkä vähän jopa ajetaan niihin. Mikä erilaisuudessa nykyään pelottaa, kun kyse ei kuitenkaan ole hengenlähdestä.. vai onko sittenkin? Jos mietitään mediaa, sekä sosiaalista-, että ihan perusmediaa ja sen suhtautumista erilaisuuteen, meille annetaan koko ajan täysin vastakkaisia viestejä siitä, mitä erilaisuudesta ajatellaan. Jos erilaisuudesta puhutaan sellaisenaan, se yleensä nähdään joko todella positiivisena tai todella negatiivisena asiana. Mustavalkoiset äänet saavat ylipäänsä eniten kuuluvuutta.

Ihminen ei kuitenkaan pelkää erilaisuutta ainoastaan sen takia, ettei hän tunne toisia. Pelkäämme erilaisuutta, sillä emme tunne itseämme täydellisesti ja jos tunnemmekin, huomaamme, että itsessähän on myös paljon ikävää ja asioita, joista emme ole ylpeitä. Koska olemme hauraita, meidän on vaikeita kestää erilaisuutta myös muissa. Meille tulee vaikea olo, jos joku tai jokin on erilaista, emmekä ihan tarkalleen tiedä, miten suojata itseämme näissä tilanteissa. Meitä pelottaa uusi ja vieras. Silloin meissä helposti herää erilaisia negatiivisia tunteita, kuten hämmästys, viha, pelko, levottomuus tai halveksinta. Näillä tunteilla me yritämme siis suojata itseämme.

Myös Raamatusta Vanhan Testamentin puolelta löytyy kohtia, joissa ihmiset erotellaan puhtaiksi ja epäpuhtaiksi eli liian erilaisiksi, niiksi jotka eivät vaan voi kuulua mukaan ryhmään. Mooseksen kirjassahan on tarkat puhtaussäädökset asiaan liittyen. Tarvitseeko meidän kuitenkaan pelätä enää? Jeesus sanoi tulleen ”täydelliseksi rakkaudeksi, joka karkottaa pelon.”, jotta meidän ei tarvitsisi enää pelätä ja hän osoitti myös teoillaan sen, että pelko ja puhtaussäädökset ovat turhia.

Keiden kanssa Jeesus viettikään aikaansa täällä maapallolla ollessaan? Juuri niiden ihmisten kanssa, joita muut pitivät erilaisina ja syntisinä, epäpuhtaina. He eivät todellakaan olleet niitä, jotka noudattivat Mooseksen kirjassa olevia puhtaussäädöksiä. Puhtaussäädökset olivat aikanaan merkityksellisiä ihan kristinuskon säilymisen kannalta, mutta kun mietimme Jeesuksen tekoja, eikö hän nimenomaan tullut kumoamaan ne? Hän ei etsinyt syntisiä, hän ei erotellut ihmisiä, sillä hän tiesi, ettei se ratkaisisi mitään, sillä jokainen ihminen on syntinen, jokaisella ihmisellä on omat syntinsä. Jokaisella meillä on omat syntimme, erilaisuutemme, outoutemme, heikkoutemme. Ei se auta, että etsimme syntisiä, syntiä ja erilaisuutta ja nujerramme ne.

Kun nujerramme erilaisen, nujerramme myös itsemme. Emmehän me opi lisää itseltämme emmekä kaltaisiltamme, opimme niiltä jotka tekevät ja ajattelevat eri tavalla kuin me itse. Kun emme näe toisessa ihmisessä enää mitään hyvää tai oppimisen arvoista, viemme samalla itseltämme mahdollisuuden kehittyä yksilöinä. Kun arvostus on hävinnyt puolin ja toisin, ei kukaan opi enää keneltäkään mitään. Ja niin menetämme jotakin tärkeää, jotain sellaista mitä olisi voinut syntyä, jos olisimme uskaltaneet olla pelkäämättä.

”Muista, että joka kerta kun näet oudon tai erilaisen ihmisen, myös hän näkee samoin”

Mikä kaikkia maailman ihmisiä yhdistää? On yksi asia, joka yhdistää kaikkia ihmisiä. Erilaisuus.

Mä ehdottaisin, että lauletaan loppuun 454, liekkejä on monta.